

De overgang van school naar werk

KANSRIJKE ENTREE

Handreiking voor begeleiden van
mbo-studenten niveau 1 en 2

Colofon

AUTEURS

Diana van Dijk

Rineke Keijzer

Sandra Lohman

Paul van der Aa

SUBSIDIE

RAAK-publiek

projectnummer RAAK.PUB07.018

PRODUCTIE

Jargo design

GEBRUIK MATERIAAL

Deze handreiking is voor begeleiders binnen leerbedrijven en binnen het onderwijs van studenten die mbo op niveau 1-2 volgen. De handreiking kan met de volgende bronvermelding vrij gebruikt worden: Van Dijk, D., Keijzer, R., Lohman, S., & van der Aa, P. (2023). *Kansrijke Entree. Handreiking voor begeleiden van mbo-studenten niveau 1 en 2*. Hogeschool Rotterdam.

Verantwoording

Voor het doel van deze handreiking hebben we 17 begeleiders van Entree-studenten uit het onderwijs en de praktijk (leerbedrijven) en 15 studenten geïnterviewd over passende begeleiding van deze studenten en over de benodigde samenwerking tussen deze begeleiders. Daarnaast is er literatuurstudie gedaan naar passende begeleiding van Entree-studenten en benodigde samenwerking van betrokken begeleiders. Tot slot hebben we samen met begeleiders en studenten in vier werksessies gewerkt aan de vraag wat passende begeleiding en samenwerking is en wat daar in de praktijk voor nodig is. Dit heeft geleid tot deze handreiking en een aantal tools waar we in deze handreiking naar verwijzen. De quotes in deze handreiking zijn uitspraken van begeleiders en studenten in de interviews of werksessies. De casussen zijn geconstrueerd op basis van verschillende ware verhalen van studenten en begeleiders. De tools om direct mee aan de slag te gaan, zijn te vinden op www.hr.nl/KansrijkeEntree

INHOUD

Voorwoord Kansrijke Entree	4
Woordenlijst	5
1. Entree-onderwijs: een inleiding	7
1.1 Context Entree-onderwijs	7
1.2 Inrichting Entree-onderwijs	8
1.3 Begeleidingsdoelen	8
1.4 Begeleiding door verschillende professionals	9
2. Kenmerken van passende begeleiding en samenwerking	13
2.1 Algemene kenmerken van passende begeleiding	13
2.2 Kenmerken van passende begeleiding bij specifieke begeleidingsdoelen	25
3. Kenmerken van passende interprofessionele samenwerking	29
3.1 Vormen van samenwerking	29
3.2 Kenmerken van samenwerking	30
4. Aan de slag	37
Verder lezen	39
Noten	41
Tabellen	
Tabel 1. Overzicht betrokken professionals bij de begeleiding	11
Tabel 2. Algemene kenmerken van passende begeleiding	13
Tabel 3. Kenmerken van passende samenwerking	30

Voorwoord

Beste lezer,

Met trots presenteren wij u de handreiking “Kansrijke Entree” voor passende begeleiding van Entree-studenten. Als directeuren van Zadkine en Albeda zijn wij ons ten volle bewust van de uitdagingen die gepaard gaan met het begeleiden van studenten die een entreeopleiding volgen. Deze studenten hebben vaak de rauwe kant van het leven meegemaakt en bevinden zich daardoor in een kwetsbare positie.

Entree, als benaming voor een mbo-opleiding op niveau 1, staat symbool voor het maken van een nieuwe start. En juist deze studenten tonen vaak een enorme motivatie om van deze nieuwe start een succes te maken. Als onderwijsinstellingen hebben wij de verantwoordelijkheid om hen te ondersteunen en te begeleiden, zodat zij allemaal een volgende stap in hun loopbaan kunnen zetten.

Het is cruciaal dat deze studenten weer vertrouwen krijgen in zichzelf, in de ander en in het systeem. Dit is geen eenvoudige opgave, gezien de faalervaringen die velen van hen met zich meedragen. Praktijkopleiders, (stage)begeleiders en (vak) docenten zetten zich dan ook vol overgave in om deze studenten te helpen bij het herwinnen van vertrouwen en het bouwen aan een solide basis voor hun toekomst.

Het is met dit doel voor ogen dat de handreiking “Kansrijke Entree” is ontwikkeld. Deze handreiking biedt waardevolle handvatten en instrumenten aan professionals, zodat zij nog beter in staat zijn om de begeleiding en ondersteuning passend te maken. Een krachtig element van deze handreiking is dat er rekening wordt gehouden met de beginsituatie van de student en de specifieke leercontext waarin zij zich bevinden.

Met deze handreiking streven wij ernaar om het dagelijkse werk van onze professionals te verbeteren en hun kennis verder te verdiepen. Wij geloven dat het delen van goede praktijken en het aanreiken van deze handvatten een positieve impact zal hebben op de kansen en mogelijkheden van onze studenten. Samen kunnen wij een verschil maken in hun leven en bijdragen aan een Kansrijke Entree in het vervolgonderwijs en de arbeidsmarkt.

Wij hopen dat deze handreiking u inspireert, informeert en ondersteunt in uw belangrijke werk. Samen kunnen wij de kansen vergroten voor iedere student die een entreeopleiding volgt. Alles voor een Kansrijke Entree!

Met vriendelijke groet,

Jethro Bos

Directeur Zadkine Startcollege

Tanja Merchan

Adjunct directeur Albeda Startcollege

Woordenlijst

21ste-eeuwse vaardigheden	21ste-eeuwse vaardigheden zijn alle vaardigheden die nodig zijn om goed te functioneren in de maatschappij en arbeidsmarkt van morgen. Het zijn vaardigheden die niet beroepsspecifiek zijn. Voorbeelden zijn samenwerken met mensen van uiteenlopende achtergronden, een eigen mening kunnen vormen en helder verwoorden en informatiebronnen op waarde weten te schatten. ¹
BBL	Beroepsbegeleidende leerweg. De BBL-student heeft een leerbaan met arbeidsovereenkomst bij een erkend leerbedrijf waar het vak wordt geleerd en gaat 1-2 dagen per week naar school.
Beroepspraktijkvorming (BPV)	Stage of leerbaan.
BOL	Beroepsopleidende leerweg. Het leren van de BOL-student vindt vooral plaats op school. Stagelopen gebeurt 1-2 dagen per week bij een erkend leerbedrijf.
BPV-er of BPV-begeleider	De BPV-begeleider begeleidt de student vanuit school tijdens de stage (BPV). Bij toepassing van de Klas als Werkplaats dezelfde persoon als de mentor. Zie mentor.
Entree	Opleiding op mbo-1 niveau, doorgaans eenjarig. Er is geen diploma van een vooropleiding vereist, er is zgn. drempelloze toegang. Entree-opleidingen bieden veel structuur en persoonlijke aandacht.
Erkend leerbedrijf	Een erkend leerbedrijf is een bedrijf of organisatie waar mbo-studenten stage kunnen lopen (BOL) of een leerbaan (BBL) kunnen hebben. Hierop wordt toegezien door de Samenwerking Beroepsopleiding Bedrijfsleven (SBB).
KAW-er	Zie Klassenbegeleider.
Klas als werkplaats (KAW)	Methodiek waarbij een klas Entree-studenten wordt begeleid door een duo van mentor en klassenbegeleider.
Klassenbegeleider	Vaste extra begeleider van een klas Entree-studenten met specifiek aandacht voor niet-schoolse zaken. De klassenbegeleider is doorgaans geschoold als hulpverlener en is gedetacheerd vanuit een zorginstelling bij de Entree-opleiding. Werkt nauw samen met de mentor. (Klassenbegeleider kan ook de KAW-er zijn.)
Loopbaanbegeleider	Zie Studieloopbaanbegeleider of BPV-er.
Mbo	Middelbaar beroepsopleidend onderwijs. Dit is een onderwijsvorm die studenten voorbereidt op het werken in een bepaald beroepsveld.
Mbo-niveau	Het mbo kent vier niveaus. Mbo-1 is de Entree-opleiding met zgn. drempelloze toegang (zonder diploma) die 1 jaar duurt en opleidt tot assistent beroepsbeoefenaar. Mbo-2 duurt 1-2 jaar en leidt op tot basisberoepsbeoefenaar. Mbo-3 is een vakopleiding van 3 jaar die opleidt tot zelfstandig beroepsbeoefenaar. Mbo-4 duurt 3-4 jaar als opleiding tot middenkaderfunctionaris of is een specialistenopleiding van 1-2 jaar bovenop mbo-3 die opleidt tot gespecialiseerd beroepsbeoefenaar.
Mentor	Begeleider van een klas Entree-studenten. Heeft contact met de studenten als groep en op individuele basis. Vaak ook (vak)docent van deze klas. In de context van de Klas als Werkplaats vervult de mentor ook de rol van (Studie)Loopbaanbegeleider (SLB-er) of BPV-begeleider (BPV-er).
Peercoach	Hbo- of mbo 4-student die Entree-studenten begeleidt bij hun studie en leven en voor hen als rolmodel fungeert.

Praktijkbegeleider

Begeleider van het (stage)leerbedrijf die de Entree-student opdrachten geeft, begeleidt bij de dagelijkse werkzaamheden en bij de BPV-opdrachten die de Entree-student moet uitvoeren. Ook wel aangeduid met praktijkopleider of stagebegeleider.

ROC

Regionaal Opleidingscentrum is een school waar studenten middelbaar beroepsonderwijs of volwasseneneducatie volgen.

Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB)

Instantie die erkenning verleent aan en toezicht houdt op erkende leerbedrijven.

Stageplek

Bedrijf of organisatie voor een stage (BOL) of een leerbaan (BBL) voor mbo-studenten, erkend door Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (zie aldaar). Ook wel aangeduid met BPV-plek.

Studieloopbaanbegeleider (SLB-er)

Een studieloopbaanbegeleider (SLB-er) is een begeleider vanuit school die zich richt op het begeleiden van de student bij het maken van studiegerelateerde keuzes en het ontwikkelen van een succesvolle studieloopbaan. Bij toepassing van de Klas als Werkplaats dezelfde persoon als de mentor. Ook wel aangeduid met Loopbaanbegeleider.

Zorgmedewerker

Lid van het zorgteam van de Entree-opleiding

Zorgteam

Team van gespecialiseerde mbo-docenten van de Entree-opleiding die bij lichtere problematiek studenten begeleiden en bij zwaardere problematiek kunnen doorverwijzen naar interne of externe specialisten, zoals schoolmaatschappelijk werkers of psychologen.

1. Entree-onderwijs: een inleiding

In deze inleiding gaan wij achtereenvolgens in op de context van het Entree-onderwijs, de inrichting van het Entree-onderwijs, begeleidingsdoelen, de professionals die de begeleiding geven en tot slot de samenwerking tussen die professionals. In het tweede hoofdstuk worden de kenmerken van passende begeleiding en samenwerking beschreven.

1.1 Context Entree-onderwijs

Entree-onderwijs (mbo-1) bestaat sinds 2014 en is ingevoerd om jongeren die om verschillende redenen geen diploma hebben gehaald in één jaar voor te bereiden op doorstroom naar mbo-2 onderwijs of op uitstroom naar betaald werk. De samenstelling van de groep Entree-studenten is divers. Studenten hebben verschillende onderwijsachtergronden: de grootste groep heeft het vmbo zonder diploma verlaten (50%), de tweede groep bestaat uit studenten zonder bekende vooropleiding (rond de 30%) en zo'n 20% van de studenten stroomt door vanuit het praktijkonderwijs.² Daarnaast komen studenten uit het voortgezet speciaal onderwijs en uit internationale schakelklassen.

In vergelijking met andere opleidingsniveaus hebben Entree-studenten vaker specifieke ondersteuningsbehoeften. Zo ervaart een deel van hen problemen op meerdere leefgebieden, zoals leerachterstand, psychische problemen, schulden en taalachterstand.³ Voor een deel van de studenten vormt de Entree-opleiding een grote uitdaging. Passende begeleiding voor deze studenten is daarom essentieel. Omdat de begeleiding zowel op school als op de stageplek plaatsvindt en door verschillende begeleiders binnen en buiten de schoolcontext wordt geboden, is effectieve samenwerking tussen deze begeleiders eveneens heel belangrijk. In deze handreiking staan passende begeleiding en samenwerking centraal die Entree-studenten ondersteunen bij de overgang naar de arbeidsmarkt of naar vervolgstappen in het onderwijs (mbo-2).

Ik denk wel dat soms wordt onderschat, de zwaarte van onze doelgroep in hun leefgebiedenproblemen. Kijk, ik heb altijd geleerd als je drie of meerdere problemen hebt, dan ben je aan het wankelen. Nou ik denk als je uitgaat van de oude zeven leefgebieden dat studenten eerder op vijf leefgebieden problemen hebben dan drie...

Onderwijsbegeleider

1.2 Inrichting Entree-onderwijs

Binnen alle niveaus van het mbo worden studenten opgeleid door middel van een combinatie van leren op school en beroepspraktijkvorming (BPV). De meeste Entree-studenten (twee derde) volgen een Beroeps Opleidende Leerweg (BOL) waarbij studenten twee tot drie dagen per week onderwijs volgen en twee tot drie dagen in de week stagelopen bij een erkend leerbedrijf (de stageplaats of BPV-plek). Bij de beroepsbegeleidende leerwegen (BBL) gaan studenten vaak een dag in de week naar school en bestaat de rest van de week uit stage (beroepspraktijkvorming).

Entree-studenten kunnen kiezen uit negen verschillende uitstroomprofielen.⁴ De meeste studenten volgen de uitstroomrichtingen Assistent dienstverlening en zorg; Assistent verkoop/retail en Assistent horeca, voeding of voedingsindustrie.⁵

Groepen worden ingedeeld op basis van de uitstroomprofielen of naar doelgroepen, zoals studenten met specifieke gedragsproblematiek (zoals sterk externaliserend gedrag), nieuwkomers en jonge moeders. De Entree-groepen zijn kleiner dan reguliere mbo-klassen, namelijk gemiddeld 15 studenten. Ook bestaan er nog Entreeplus-groepen. Dit zijn kleinere groepen voor studenten die extra ondersteuningsbehoeften hebben, bijvoorbeeld bij leren of structureren van de dag of omdat zij langere tijd geleden uit het onderwijs zijn uitgevallen. Zij krijgen meer begeleiding.⁶

1.3 Begeleidingsdoelen

De begeleiding binnen het Entree-onderwijs richt zich op de studievoortgang en de vervolgstap na de Entreeopleiding, persoonlijke ontwikkeling en loopbaanoriëntatie, en de zorgvraag van studenten.

De vervolgstap na Entree kan doorstromen naar mbo-2 zijn of, voor studenten voor wie dat niet haalbaar of wenselijk is, uitstroom naar de arbeidsmarkt. Een deel van de studenten beschikt nog over onvoldoende vaardigheden om succesvol in een werkomgeving te kunnen functioneren en zij hebben hierbij dan ook extra begeleiding of ondersteuning nodig.⁷ Deze vakoverstijgende vaardigheden worden steeds belangrijker voor werkgevers, als gevolg van veranderingen in de aard en organisatie van werk. Daarbij gaat het zowel om basale sociale en communicatieve vaardigheden om op een werkplek te kunnen functioneren, als om zogenoemde

21ste-eeuwse vaardigheden. In de context van Entree-studenten zijn 21ste-eeuwse vaardigheden bijvoorbeeld kunnen omgaan met digitale hulpmiddelen of initiatieven kunnen nemen.⁸ Deze vaardigheden ontwikkelen zich doorgaans niet vanzelf bij Entree-studenten en dit vraagt daarom om gerichte aandacht in begeleiding, zowel op school als op de werkplek.

Begeleiding bij loopbaanoriëntatie is van belang, zodat jongeren zich een realistisch perspectief kunnen vormen van hun ambities en kwaliteiten in relatie tot de vraag van de arbeidsmarkt. Studenten moeten zich loopbaanvaardigheden eigen maken om zich staande te houden op een onzekere en flexibele arbeidsmarkt. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om bewustzijn van waarden, capaciteiten en eisen die je aan je werk stelt. Begeleiding van Entree-studenten bij loopbaanoriëntatie in combinatie met het ontwikkelen van loopbaanvaardigheden is daarom essentieel voor een 'Kansrijke Entree' op de arbeidsmarkt.

Begeleiding bij persoonlijke omstandigheden is nodig voor Entree-studenten die te maken hebben met persoonlijke problematiek die hen extra belast, bijvoorbeeld in hun gezin, door schulden, door woonomstandigheden of door psychische problemen. Het Entree-onderwijs is voor studenten die eerder uitvielen wegens persoonlijke problemen vaak een laatste kans om de schoolloopbaan weer te kunnen hervatten, ook als die problemen nog steeds aanwezig zijn. Voor studenten met belastende persoonlijke omstandigheden is in begeleiding daarom specifiek aandacht nodig voor de omgang met deze problemen, zodat naar school gaan (weer) mogelijk wordt en deze studenten zich op een loopbaan kunnen voorbereiden.

1.4 Begeleiding door verschillende professionals

Het samenspel tussen de verschillende begeleidingsdoelen, de diverse groep studenten en de verschillende ondersteuningsbehoeften maakt het nodig en gewenst dat de begeleiding in verschillende contexten en door verschillende begeleiders wordt gegeven. Op school worden Entree-studenten begeleid bij het oriënteren op beroep en loopbaan en de omgang met persoonlijke problematiek. Begeleiders op de stageplek spelen een andere belangrijke rol in de begeleiding. Zij bevorderen ervaringsleren in een authentieke leeromgeving wat van belang is voor de ontwikkeling van vakgerichte en vakoverstijgende vaardigheden. Begeleiding wordt dus gegeven door professionals vanuit de school, de werkplek en soms ook specialistische hulpverleners. Omdat gebrekkige samenwerking kan leiden tot minder passende of ineffectieve begeleiding, is het belangrijk dat deze professionals effectief samenwerken.

Elke klas studenten heeft een mentor die een centrale rol speelt als het gaat om de begeleiding en afstemming tussen begeleiders. De mentor is het eerste aanspreekpunt voor de student en signaleert eventuele belemmeringen in de studievoortgang van een student. Als de aard van de belemmeringen het nodig maken, worden deze besproken met een hulpverlener of zorgmedewerker. Deze hulpverleners of zorgmedewerkers maken deel uit van de ondersteuningsstructuur binnen het Entree-onderwijs.⁹ In de handreiking verwijzen we naar deze hulpverleners als zorgmedewerkers. In de KAW-methodiek werken mentor en zorgmedewerker als duo samen bij de begeleiding van klassen.

De focus in de begeleiding ligt voor de mentor op het onderwijs en voor de zorgmedewerker op begeleiding bij zorgbehoeften die de studievoortgang belemmeren.

Soms is meer specialistische hulp nodig zoals bij problemen rondom huisvesting, huiselijk geweld, verslaving of op psychosociaal gebied. De zorgmedewerkers kunnen dan een student begeleiden naar andere specialistische hulp binnen of buiten de instelling. Welke ondersteuning nodig is, bespreken mentoren en zorgmedewerkers gezamenlijk (zie tabel 1).

Binnen het onderwijs begeleidt de beroepspraktijkvormingsbegeleider (BPV) of de mentor de student in de beroepspraktijkvorming. Een medewerker van het leerbedrijf die de student tijdens de stage begeleidt, wordt aangeduid als praktijkbegeleider.

Daarnaast kunnen peercoaches begeleiding bieden. Dit zijn hbo- of mbo-4 studenten van een sociale opleiding die door hun vergelijkbare leeftijd goed aansluiten bij de leefwereld van Entree-studenten. Zo vormen de peercoaches een laagdrempelig contact bij problemen met school of stage. Zij ondersteunen studenten bij het ontwikkelen van houdingsaspecten en vaardigheden. De ondersteuning door peercoaches is een aanvulling op de professionele begeleiding en peercoaches kunnen dienen als positief rolmodel.

Het specifieke takenpakket en de verantwoordelijkheden van begeleiders kunnen variëren, afhankelijk van de onderwijsinstelling en de specifieke context van de studenten. Als we in deze handreiking de term 'begeleider' gebruiken, zonder verwijzing naar onderwijs, zorg of stagebedrijf, bedoelen we elke begeleider van de Entree-student, dus de praktijkbegeleider van stagebedrijven, de mentor, de klassenbegeleider, andere docenten, een lid van het zorgteam, enzovoorts.

1.5 Samenwerking tussen verschillende begeleiders

Begeleiding van Entree-studenten wordt door verschillende begeleiders op school en op de stageplek en soms ook door specialistische hulpverleners gegeven. Gebrekkige samenwerking en afstemming kunnen een oorzaak zijn voor minder passende of zelfs ineffectieve begeleiding omdat professionals langs elkaar heen werken of elkaars expertise onvoldoende benutten. Om die reden is er in deze handreiking aandacht voor aspecten van passende interprofessionele samenwerking en afstemming in de context van begeleiding van Entree-studenten.

Tabel 1. Overzicht betrokken professionals bij de begeleiding

Professional	Toelichting
BPV-er of BPV-begeleider	BPV (Beroepspraktijkvorming)-begeleider vanuit school. Bij toepassing van de Klas als Werkplaats dezelfde persoon als de mentor. Zie mentor.
KAW-er	Zie Klassenbegeleider.
Klassenbegeleider (KAW-er)	Bij de Klas als Werkplaats-methodiek de vaste extra begeleider van een klas Entree-studenten met specifiek aandacht voor niet-schoolse zaken. De klassenbegeleider is doorgaans geschoold als hulpverlener of sociaal werker en werkt als gedetacheerde vanuit een zorginstelling bij de Entree-opleiding. Werkt als duo nauw samen met de mentor.
Loopbaanbegeleider	Zie Studieloopbaanbegeleider of BPV-er
Mentor	Begeleider van een klas Entree-studenten. Heeft contact met de studenten als groep en op individuele basis. Vaak ook (vak) docent van deze klas. Bewaakt de studievoortgang, legt stagebezoeken af en volgt stage-verplichtingen en -uren. Beoordeelt de stage. Ondersteunt en verwijst waar nodig door bij persoonlijke problematiek. Onderhoudt contact met andere docenten, begeleiders en het zorgteam, met de praktijkbegeleider van het (stage)leerbedrijf en met het (in)formele netwerk van de student. Bij toepassing van de Klas als Werkplaats-methodiek, voert de mentor alle genoemde taken uit. In andere gevallen worden deeltaken uitgevoerd door mentor, BPV-er en SLB-er. In de context van Entree en de Klas als Werkplaats ook wel aangeduid met (Studie)Loopbaanbegeleider (SLB-er) of BPV-begeleider (BPV-er).
Peercoach	Hbo- of mbo 4-student die als peer Entree-studenten begeleidt bij hun studie en voor hen als rolmodel fungeert.
Praktijkbegeleider	Begeleider van het (stage)leerbedrijf die de Entree-student opdrachten geeft, begeleidt bij de dagelijkse werkzaamheden en bij de BPV-opdrachten die de Entree-student moet uitvoeren. Onderhoudt contact met de mentor en levert input voor de stagebeoordeling van de student. Ook wel aangeduid met Praktijkopleider of Stagebegeleider.
Studieloopbaanbegeleider (SLB-er)	Bij toepassing van de Klas als Werkplaats dezelfde persoon als de mentor. Zie mentor. Ook wel aangeduid met Loopbaanbegeleider.
Zorgmedewerker	Lid van het zorgteam van de Entree-opleiding.

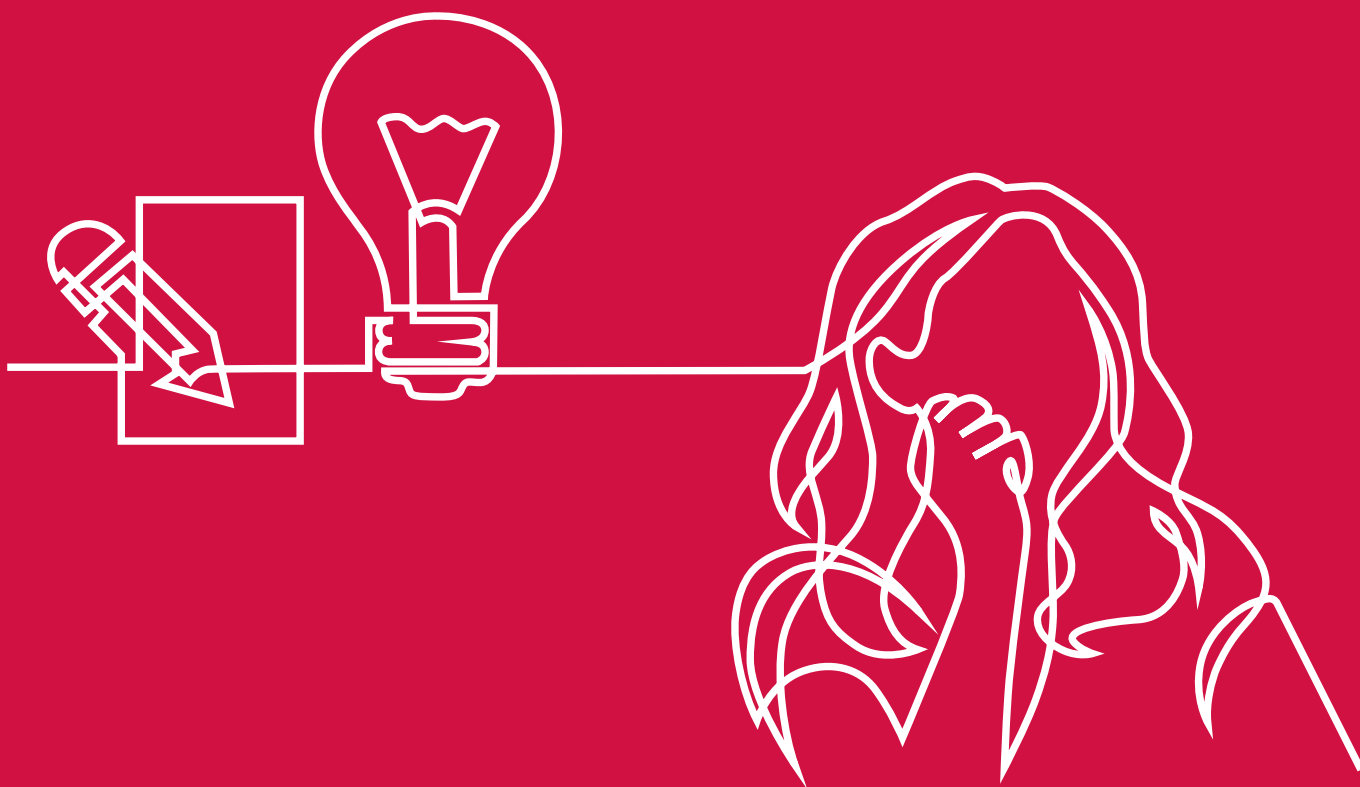
De werkwijze Klas als Werkplaats (KAW)

Om studenten extra te ondersteunen, werken mbo-instellingen soms samen met partners uit de hulpverlening.¹⁰ Zadkine en Albeda hebben dit vormgegeven met de Klas als Werkplaats (KAW) methodiek.

De methodiek houdt in dat ondersteuning en begeleiding van studenten integraal, laagdrempelig en binnen de school wordt aangeboden in samenwerking met docententeams en externe partijen. De KAW-ers vormen de verbinding tussen (tijdelijk) ingeschakelde externe hulpverlening en het onderwijs. Dit betekent minder dossiers, betere afstemming met roosters etc. De KAW-werkwijze is opgericht in navolging van de School als Werkplaats van het Frieslandcollege.¹¹

KAW-ers zijn een aantal dagen per week fysiek op school en in de klas aanwezig en werken nauw samen met onderwijsprofessionals. Studenten kunnen dus met hulpvragen terecht bij een bekend gezicht op een plek waar ze toch al zijn, namelijk de schoolomgeving. Zij kunnen de KAW-er aanspreken in de les, kantine of social media. Doordat de KAW-ers er toch al rondlopen is het voor studenten normaler om hulp te vragen en kan escalatie van problemen worden voorkomen.

De KAW-werkwijze is gestoeld op de presentietheorie (Baart, 2001). De presentietheorie gaat er vanuit dat zorg relationeel is en dat goede zorg geboden kan worden als de hulpverlener aanwezig is in de omgeving en in het leven van degene die hulp of steun nodig heeft. Door present te zijn in diens leefwereld kan een hulpverlener echt zien en begrijpen wat hij kan betekenen. KAW is een oplossingsgerichte benadering.¹² Er wordt gekeken naar wat de student zelf kan veranderen, welke aanpassingen vanuit het onderwijs nodig en mogelijk zijn en welke aanvullende hulp eventueel ingezet kan worden, bij voorkeur op school en door de KAW-er zelf.

2. Kenmerken van passende begeleiding en samenwerking

Het Entree-onderwijs vormt voor een deel van de studenten een route naar de arbeidsmarkt. Voor een goede overgang naar werk hebben deze studenten begeleiding nodig om vakoverstijgende vaardigheden te leren; een realistisch perspectief te krijgen op ambities en kwaliteiten in relatie tot de vraag van de arbeidsmarkt (loopbaanoriëntatie en loopbaanvaardigheden); en te leren omgaan met persoonlijke problematiek die studenten extra belast en hun school-loopbaan in gevaar kan brengen. Hieronder volgen eerst algemene kenmerken van passende begeleiding en daarna begeleidingskenmerken die specifiek ingaan op begeleiding bij persoonlijke problematiek, loopbaanoriëntatie en vakoverstijgende taken.

2.1 Algemene kenmerken van passende begeleiding

Passende begeleiding van Entree-studenten wordt getypeerd door acht kenmerken: aandacht geven aan de relatie met studenten; een goed beeld hebben; inspelen op behoeften; uitspreken van verwachtingen; toegankelijk en laagdrempelig zijn; het bevorderen van autonomie; het positief en progressief benaderen en vasthouden aan doelen.

Tabel 2. Algemene kenmerken van passende begeleiding

Kenmerk	Toelichting
Aandacht geven aan de relatie	Contact maken, oprechte interesse tonen in de student als persoon, vertrouwen schenken en empathisch zijn, dragen bij aan de kwaliteit van de interacties tussen begeleider en student. Een goede relatie tussen begeleider en student bevordert de betrokkenheid en motivatie van de student, wat het vooruitzicht op studentsucces verhoogt.
Een goed beeld krijgen	Weten wat de capaciteiten, interesses en leerstijl van de student zijn, wat deze kan en wil leren. Zicht hebben op eventuele persoonlijke omstandigheden die het leren, naar school gaan en stagelopen, kunnen belemmeren. Moeite doen om de student persoonlijk te leren kennen. Een goed beeld hebben van de student zorgt ervoor dat de begeleiding beter aansluit bij de behoeften van de student.
Inspelen op behoeften	Met gedrag en acties flexibel en alert inspelen op de specifieke situatie en achtergrond van de student en variëren in de begeleiding. De begeleider past de begeleiding aan aan de behoeften van de individuele student, het moment en de context.
Verwachtingen uitspreken	Heldere en realistische doelen stellen, concrete verwachtingen uitspreken en verduidelijken. Afspraken maken met de student over tussenstappen en het tijdspad van de doelen en deze afspraken monitoren. Dit kan helpen bij het motiveren van de student en het vergroten van diens gevoel van controle over het eigen leerproces.
Toegankelijk en laagdrempelig zijn	Aanwezig en bereikbaar zijn voor makkelijk, informeel en frequent contact. Zowel gepland als ongepland beschikbaar en bereikbaar zijn.

Autonomie bevorderen	Door de autonomie van de student te bevorderen, leert deze eigen keuzes te maken en de consequenties daarvan in te zien. Dit kan door de student in kleine, realistische stapjes steeds meer verantwoordelijkheid te geven in werkzaamheden op stage en opdrachten voor school.
Positief en progressiegericht benaderen	Een positieve en niet-oordelende benadering volgen in de wijze van feedback of instructie. Motiveren van de student en het geloof in de student blijven uitstralen. Dat betekent ook fouten toelaten en tijd maken om successen te vieren. Een progressiegerichte benadering richt zich op het waarderen van kleine stapjes vooruit, wat kan helpen bij het vergroten van het zelfvertrouwen en de motivatie van de student. De nadruk ligt op successen en kwaliteiten en niet op wat (nog) niet goed gaat.
Vasthouden aan doelen	Vasthouden aan doelen, volhouden ook al is het contact met de student moeizaam of komt deze afspraken niet na. Entree-studenten begeleiden vergt uithoudingsvermogen. Volhouden in de begeleiding, vasthouden aan de doelen en aan het contact met de student, ook bij grotere of kleinere tegenslag, is niet gemakkelijk. Studenten verdienen (bijna) altijd een tweede kans. Overleggen bij twijfels en steun zoeken bij een collega-begeleider kan helpen om het niet op te geven.

Aandacht geven aan de relatie

Het opbouwen en onderhouden van een goede relatie tussen begeleider en student is van groot belang voor het passend begeleiden van de student. Door het leren kennen van de achtergrond van de student, zoals zijn of haar sociaal netwerk, begrijpt de begeleider beter welke invloeden er spelen in het leven van de student en welke ondersteuning nodig is om succesvol te zijn.

Door een goede relatie voelen studenten zich eerder gesteund en begrepen door hun begeleiders, zijn gemotiveerder en hebben meer vertrouwen in hun eigen capaciteiten. Dit resulteert in meer betrokkenheid bij het leerproces en betere leerprestaties.

Als studenten het gevoel hebben dat hun begeleiders oprecht geïnteresseerd zijn en regelmatig contact met hen onderhouden, draagt dit bij aan het vertrouwen van studenten dat de begeleiders het beste met hen voor hebben. Dit bevordert dat studenten zich meer openstellen en hun behoeften en uitdagingen delen, waardoor de begeleiders beter in staat zijn om de studenten te ondersteunen bij het behalen van hun doelen.

“

Ik denk dat dat voor iedere leerling prettig is als je vertrouwen kan hebben in je begeleider. iemand waar je op kan bouwen gewoon.

Student

”

Casus: Een goed beeld krijgen door betrokkenheid

Opeens valt het de docent op dat student Has vaak afwezig is. Het verbaast hem want Has begon het jaar zo enthousiast. In het eerste semester miste hij nooit een les en voerde hij altijd het hoogste woord. Hij was de gangmaker van de klas, het type student dat na de les altijd nog even blijft hangen om een praatje te maken. De docent appt Has maar krijgt geen reactie. Hij probeert te bellen maar er wordt niet opgenomen. Ook de vrienden van Has hebben al een tijdje niets meer van hem gehoord. De docent besluit even langs de voetbalvereniging te lopen waar Has traint. De docent weet deze goed te vinden want hij heeft al een paar keer een belangrijke wedstrijd van Has bijgewoond. Has vond het altijd heel leuk als hij kwam kijken. Maar ook hier is Has niet te vinden. Dit betekent niet veel goeds.

De docent bespreekt zijn zorgen met zijn collega's. Een van hen raadt hem aan om te bellen vanaf een ander (onbekend) telefoonnummer. Het kan immers zo zijn dat Has zijn docent ontloopt. De docent besluit dit te proberen.

De telefoon gaat maar een keer over voordat Has opneemt. Has lijkt te schrikken als hij zijn docent hoort. Hij vertelt dat hij wil stoppen met school. Hij kan het er even niet meer bij hebben...Has breekt de verbinding en is daarna niet meer bereikbaar. De volgende ochtend verschijnt Has weer op school. De docent neemt Has mee naar de kantine en trakteert hem op een tosti. Terwijl Has deze haastig naar binnen werkt, komt het hoge woord eruit. Has is door zijn moeder op straat gezet. Zij heeft een nieuwe vriend die ook haar pooier is. Moeder is zwanger en wil haar zoon niet meer in huis hebben. Sinds een paar weken logeert Has bij vrienden of zwerft hij op straat. Has schaamt zich voor zijn situatie en wil het eigenlijk liever niet op school vertellen. De docent vraagt of hij het goed vindt als hij contact opneemt met instanties zodat zij samen een oplossing kunnen vinden voor de crisissituatie. Has vindt dit goed. De docent geeft aan dat hij blij is dat Has hem in vertrouwen heeft genomen en geeft hem complimenten voor het feit dat hij weer op school is verschenen. Ga er maar eens aanstaan, zo'n situatie...

Met professionele hulp, lukt het Has na verloop van tijd om zijn leven beter op orde te krijgen. Has kan nog steeds niet bij alle lessen aanwezig zijn maar de docent houdt rekening met zijn situatie. De docent legt zijn studenten uit dat wanneer zij hem meenemen in wat er speelt in hun privéleven, hij ze meer ruimte kan geven.

Als een begeleider een goed beeld heeft van de student en zijn situatie, kan hij aansluiten op de behoeften.

De docent probeert de redenen te achterhalen van de afwezigheid van Has. Hij doet veel moeite om contact te krijgen en toont zijn betrokkenheid. Dit soort informeel en laagdrempelig contact maakt dat Has hem vertrouwt.

Een goed beeld krijgen en aansluiten bij behoeften

Om passend te begeleiden, is het essentieel om een goed beeld te krijgen van een student en aan te sluiten bij zijn of haar behoeften in de begeleiding. Er is een grote variatie aan studenten binnen het Entree-onderwijs, met verschillende (onderwijs) achtergronden, persoonlijke omstandigheden en mogelijkheden. Om passende begeleiding te kunnen bieden, is het belangrijk om te weten wat studenten willen, kunnen en nodig hebben.

Begeleiders vanuit het onderwijs en vanuit de praktijk proberen te variëren in de begeleiding en hoe ze studenten aanspreken op fouten. Dit kan bijvoorbeeld door juist streng of voorzichtig te zijn, afhankelijk van wat gepast is. Het is daarbij belangrijk om te kunnen inschatten of aanvoelen wat de gepaste begeleiding of reactie is: wat heeft iemand nodig?

...We kunnen ook heel makkelijk zeggen: het gaat hem niet worden want je komt niet op school, je bent afwezig, maar je moet vooral kijken, wat ligt daarachter? Wat wil de student en waar ligt de behoefte?

Een student moest bijvoorbeeld elke dag nadenken over waar ze vanavond moest gaan slapen, dus dan snap ik dat je niet op school kan zijn of dat je focus niet op school ligt

Onderwijsbegeleider

In kleine stapjes groeit het zelfvertrouwen van Sanna

In de lessen rondom loopbaan-oriëntatie geven studenten voor hun medestudenten een korte presentatie over wat ze leren op hun stage. Het doel van deze opdracht is hen te laten oefenen met het spreken voor een groep. Daarnaast biedt de oefening de mogelijkheid om in gesprek met klasgenoten en de docent te ontdekken wat ze al goed doen en wat ze nog kunnen ontwikkelen. Elke les komt een aantal studenten aan de beurt. De docent heeft hiervoor een indeling gemaakt.

Sanna staat ingedeeld voor les 3 maar wanneer de docent tijdens die bijeenkomst Sanna vraagt naar voren te komen en haar verhaal te presenteren, weigert ze. Sanna blijft stijf zitten op haar stoel. Wanneer de docent in haar richting loopt, trekt ze haar hoodie verder over haar gezicht en mompelt dat ze niets heeft voorbereid. De docent geeft Sanna de kans om haar presentatie een week uit te stellen.

Maar, ook die week wil Sanna niet presenteren, en de weken erna ook niet. De docent besluit Sanna apart te nemen en te vragen wat er aan de hand is. Sanna antwoordt niet. Pas wanneer de docent samen met Sanna aan de computer gaat zitten en haar vraagt iets in te typen over het geleerde en Sanna blijft staren naar het scherm, dringt het tot de docent door dat de opdracht onvoldoende passend is.

De docent vraagt Sanna of ze in het verleden iets heeft gepresenteerd. Dit blijkt het geval. Sanna heeft op de lagere school een spreekbeurt gehouden over gebarentaal en dit bleek een groot succes. De docent vraagt wat Sanna nodig denkt te hebben om ook de presentatie voor de loopbaanlessen een succes te laten worden. Sanna vertelt dat zij graag eerst een keer een presentatie zou willen houden over gebarentaal. Ze weet hier veel vanaf omdat ze op deze wijze met haar ouders communiceert. De docent gaat akkoord met haar voorstel.

In de eerstvolgende les geeft Sanna de presentatie. Ze is erg zenuwachtig en trekt haar hoodie weer half over haar gezicht. Ze durft niemand aan te kijken. De docent is van plan iets te zeggen over de hoodie maar besluit dit niet te doen. Daarentegen geeft ze complimenten over de expertise van Sanna.

De klasgenoten beamen dit. Het kleiner maken van de opdracht en de nadruk leggen op wat Sanna goed doet is een voorbeeld van een progressiegerichte aanpak. Het zelfvertrouwen van Sanna lijkt te groeien en het lukt haar om de boodschap goed over te brengen. Het volgende semester durft Sanna het wel aan om iets te vertellen voor de klas over haar stage. Voor deze student was het dus nodig om de stapjes binnen de opdracht eerst iets kleiner te maken voordat ze aan het geheel toe was.

De begeleider hanteert een positieve benadering en benadrukt wat de student goed kan

De begeleider sloot aan bij de behoeften van de student.

Gerelateerd aan dit punt is het achterhalen wat er achter bepaald gedrag zit, bijvoorbeeld waarom iemand altijd te laat komt. Dit kan door als begeleider hierover in gesprek te gaan met de student. Door te begrijpen wat er achter het gedrag zit, kunnen begeleiders, zowel op school als in de praktijk, gericht ondersteuning bieden. Hierbij is het van belang om in te spelen op de individuele situatie van de student en aan te sluiten bij zijn of haar behoeften.

Hij heeft het mij gewoon uitgelegd, als je dat niet doet ga je niet over. Dan moet je weer blijven zitten. Toen ging ik gewoon door met stage, ik maakte mijn uren.

Student

Scheppen van duidelijke verwachtingen

Het is van groot belang om als begeleider duidelijke verwachtingen te scheppen naar studenten toe. Concreet betekent dit dat het voor studenten helder moet zijn wat er van hen verwacht wordt, zoals op tijd komen en het nakomen van afspraken. Het is ook belangrijk om duidelijk te maken wat de consequenties zijn als studenten zich niet aan deze afspraken houden, zoals het niet behalen van studiepunten, onvoldoende stage-uren, of het niet ontvangen van een vergoeding.

Op het moment dat je een bekend gezicht in de klas bent, is het ook dat studenten sneller naar je toe stappen op het moment dat ze denken van, oké, ik wil toch hulp of ik wil even iets met u bespreken. Dan is die stap sneller en laagdrempeliger dan als studenten ergens achterin in een hokje met een maatschappelijk werker moeten zitten.

Onderwijsbegeleider

Studenten vinden het prettig als begeleiders helder zijn in wat er van hen wordt verwacht. Dit kan helpen bij het motiveren van de student en het vergroten van het gevoel van controle over het eigen leerproces. Soms beseffen studenten pas het belang van duidelijke verwachtingen als de consequenties van het niet nakomen van de afspraken duidelijk worden.

Als begeleider is het belangrijk om heldere en realistische doelen te stellen en verwachtingen en gevolgen te verduidelijken voor de studenten. Dit kan bijdragen aan een passende begeleiding van studenten, omdat studenten weten wat er van hen verwacht wordt en wat de gevolgen zijn als zij deze verwachtingen niet nakomen.

Laagdrempelige ondersteuning

Om te zorgen dat studenten hulp vragen als zij dat nodig hebben en het initiatief durven nemen voor een gesprek, is een hoge mate van beschikbaarheid en bereikbaarheid van begeleiders gewenst. De laagdrempelige aanpak is door op school te werken met een vaste contactpersoon: de docent is ook mentor, die de studenten vaak ziet en ze kent. Het contact is informeel, en vaak ongepland, er worden veel momenten gecreëerd voor contact.

Casus: Inge krijgt inzicht in de gevolgen van haar gedrag

Praktijkbegeleider Barry opent het kantoor en legt informatiemappen klaar voor het inloopspreekuur van de wijk. Het verbaast hem dat stagiaire Inge er nog niet is. Zij had beloofd er om 9 uur te zijn zodat ze samen alles konden voorbereiden voordat de wijkbewoners zouden binnenlopen. Rond kwart over negen ziet hij dat er een spraakbericht is binnengekomen op zijn telefoon. Hij luistert het af en hoort de schorre stem van Inge: 'Vanmorgen kwam alles er weer uit dus ik ga weer naar bed'. Barry zucht en mompelt: 'Dit is alweer de zoveelste keer dat Inge ziek is'. 'En aan haar stem te horen, heeft ze gewoon te veel gedronken'. Barry besluit een gesprek met Inge in te plannen zodra zij weer beter is.

Een week later zit Barry met Inge in zijn kantoor. Hij heeft een schema met de gemaakte uren (in het blauw) en verzuimde uren (in het rood) van Inge op stage voor zich. Hij schuift het blad naar Inge toe. Het schema is vooral rood. Hoeveel uren heb je nu stage gelopen en hoe lang zal je stage moeten duren als je zo doorgaat? vraagt hij aan haar. Uit ervaring weet Barry dat het vaak goed werkt om studenten zo helder mogelijk de gevolgen te laten zien van hun handelen. Veel absentie betekent langer stagelopen. 'Ik was ziek, daar kan ik toch niets aan doen', antwoordt Inge. 'Misschien niet', zegt Barry. 'Maar hoe kan ik jou straks beoordelen? Wat kan ik aan school vertellen als zij aan mij vragen hoe jij op de stage functioneert?' Inge kijkt hem geschrokken aan en begint te snikken. Barry laat haar uithuilen. Hij heeft ervaring met jongeren en weet hij dat er vaak meer aan de hand is als stagiaires niet op het werk verschijnen. Dat wil hij als eerste achterhalen.

De begeleider probeert een goed beeld te krijgen

Als Inge uitgehuild is, vraagt hij haar om een overzicht te maken van haar week-indeling. Hoe laat gaat zij naar bed? Wat doet ze als ze klaar is met stage etc.? Wanneer zorgt zij voor ontspanning? Hij vraagt haar dat aan het einde van de week bij hem in te leveren.

Aan het einde van de week staat Inge op zijn kamer met een schema in handen. Barry bekijkt het schema: op maandag tot en met woensdag gaat Inge vanuit stage direct door naar haar bijbaan bij de supermarkt. Daar werkt ze tot laat in de avond. Momenten om thuis te eten zijn niet opgenomen in het schema. Ze haalt wel wat onderweg. De andere avonden spreekt Inge af met haar huisgenoten. Dan kijken zij samen televisie onder het genot van bezorgmaaltijden en wijn. De huisgenoten hebben geen dagbesteding dus het wordt vaak laat. Barry vraagt aan Inge of zij denkt dat dit schema past bij iemand die zo snel mogelijk school wil afmaken. Inge begint weer te huilen. Tussen de snikken door verstaat Barry dat Inge zoveel werkt omdat ze het geld nodig heeft en dat ze geen nee durft te zeggen tegen haar huisgenoten als zij haar overhalen om samen te eten en te drinken. Eigenlijk vindt ze het niet eens gezellig, maar ze is bang om buiten de groep te vallen als ze 'nee' zegt.

Barry vraagt aan Inge hoeveel uren slaap zij nodig denkt te hebben om fit op te staan in de ochtend. Vervolgens vraagt hij haar om op te schrijven hoeveel geld zij verdient en wat zij uitgeeft. Misschien kan zij dan minder werken. Dat kan straks meegenomen worden in het schema. En die huisgenoten? Tja, het liefst zou Barry haar ergens anders laten wonen of coaching aanbieden om nee te leren zeggen onder groepsdruk. Maar zo ver kan hij niet gaan. Hij is al blij als Inge haar leven beter leert te plannen.

Door haar zelf hier keuzes in te laten maken, stimuleert de begeleider autonomie van de student.

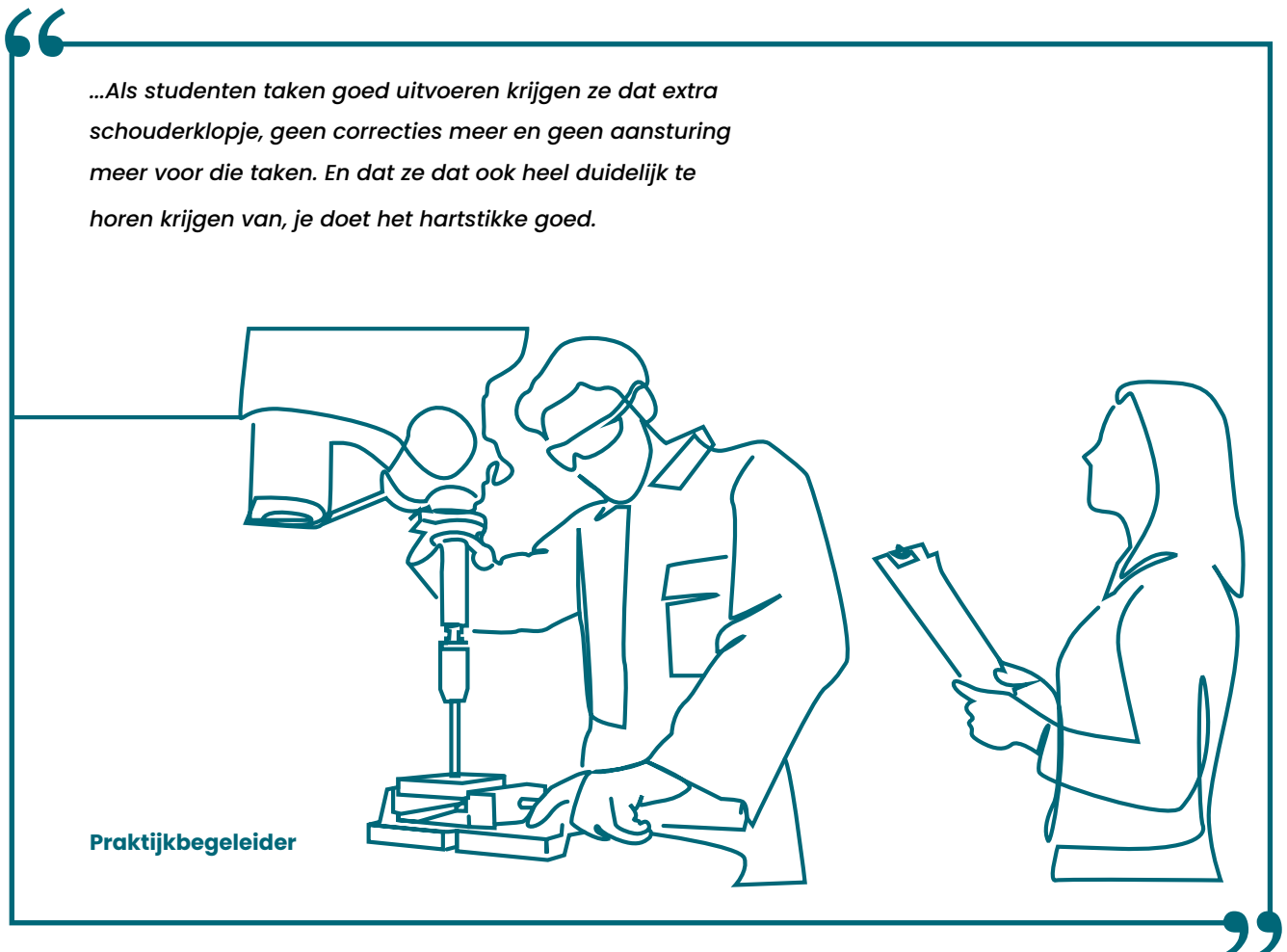
Autonomie bevorderen

Zelfstandigheid of autonomie stimuleren is een kenmerk van passende begeleiding en verwijst naar het bevorderen van de capaciteit van studenten om hun eigen beslissingen te nemen, hun eigen doelen te stellen en verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen leerproces.

In de praktijk kunnen begeleiders dat doen door bijvoorbeeld taken eerst voor te doen, dan zelf te laten doen, na te kijken en te bespreken. Studenten hebben op die manier steeds minder aansturing of instructies nodig. Ook het laten reflecteren op uitgevoerde taken draagt bij aan zelfstandigheid, bijvoorbeeld door het bespreken van casussen in groepen en te benadrukken wat studenten goed doen.

Bij het bevorderen van autonomie is het soms wel zoeken naar de juiste balans tussen betrokkenheid, of genoemde intensieve begeleiding, en het stimuleren van zelfredzaamheid.

Ook bij toenemende zelfstandigheid van de student blijft betrokkenheid en begeleiding nodig.

Positieve of progressiegerichte benadering

Een positieve of progressiegerichte benadering van studenten door begeleiders draagt bij aan passende begeleiding van mbo-1 studenten. Het gaat er hierbij om dat de begeleider de sterke punten en positieve ontwikkeling van de student benadrukt en stimuleert, in plaats van alleen te focussen op de zwakke punten en wat nog niet goed gaat. Begeleiders erkennen hierbij de inzet en vooruitgang van de student, in plaats van alleen het resultaat te beoordelen. Dit kan de motivatie en het zelfvertrouwen van de student vergroten en bijdragen leerresultaten.

Het is belangrijk dat begeleiders hierbij oog hebben voor hoe ze dingen zeggen. Bijvoorbeeld door niet te zeggen dat een student iets niet kan, maar te zeggen 'het gaat nu nog niet' of 'misschien moet je eerst'. Ook complimenten geven, benadrukken wat wel goed gaat en wat de kwaliteiten van de student zijn kunnen bijdragen aan een positieve en constructieve leeromgeving waarin studenten zich veilig en gesteund voelen.

Vasthouden aan doelen

Passende begeleiding vereist een aanzienlijke tijdsinvestering. Er is een bepaalde bereidheid nodig om tijd en moeite te investeren om ervoor te zorgen dat studenten de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. Dit kan betekenen dat begeleiders buiten de reguliere werktijden beschikbaar zijn voor vragen van studenten.

Daarnaast gaat passende begeleiding gepaard met een grote mate van vasthoudendheid. Dit houdt in dat begeleiders niet snel opgeven bij uitdagingen of tegenslagen, geduldig blijven en studenten aanmoedigen om door te zetten. Het betekent ook meerdere kansen bieden om succesvol te zijn door het bieden van extra ondersteuning of meer tijd om taken of opdrachten af te ronden. Daarnaast is het belangrijk om veel (informeel) contact te houden met deze studenten en te bespreken waar ze tegenaan lopen en hoe ze hiermee om kunnen gaan.

“

In plaats van dat ik zeg: ik heb een klacht gehad van een cliënt, vraag ik aan de student: hoe is het gegaan?

En dan vertellen studenten: ik heb dit gehad, ik heb slecht geslapen. En dan reageer ik: oh, weet je wat het is: de cliënt merkte ook dat je slecht geslapen hebt. Vandaar dat ze dus gebeld heeft van, het is minder goed gegaan dan de andere keren.

Dat komt heel anders over dan dat ik zeg: luister eens, ik heb een klacht gekregen.

Praktijkbegeleider

”

Casus: Inaya zet door omdat haar mentor in haar gelooft

Inaya startte op zestienjarige leeftijd met de Entree opleiding na verschillende time-out trajecten te hebben gevolgd. Bij de start van de opleiding kende Inaya nog geen succeservaringen. Ondanks dat zij slim genoeg leek, lukte de Entree-opleiding in het begin niet. Inaya vertoonde volgens haar begeleiders veel negatief gedrag. Twee weken na de start van de opleiding verzuimde ze al veel lessen.

De begeleider werkte progressiegericht, wat betekent dat zij studenten en hun functioneren positief blijft benaderen en kleine stapjes stimuleert.

De mentor bleef betrokken bij Inaya en had elke week contact met haar jeugd-reclasseerder. Die gesprekken frustreerden Inaya omdat ze niets opleverden. Het gedrag van Inaya veranderde niet: ze kwam nauwelijks opdagen op school. Bij het leerbedrijf kwam ze een aantal keer te laat, waardoor ze niet meer hoefde te komen. Ze moest toen zelf een stage zoeken, maar dat lukte niet, en dat was erg demotiverend.

De mentor bleef Inaya kansen geven en contact zoeken: "ik bleef gewoon de gesprekken voeren. ik bleef bellen. Ik bleef afspraken maken".

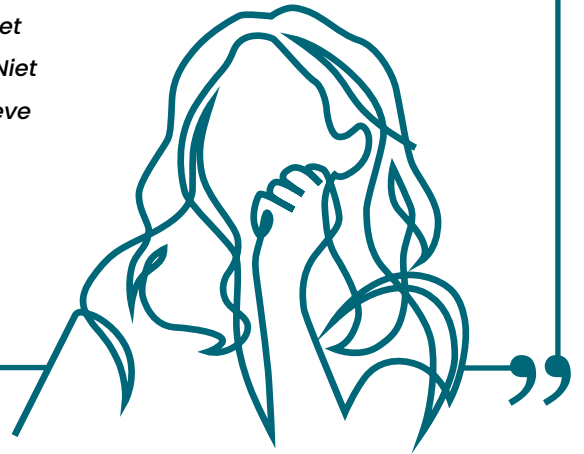
Tot het moment, na bijna anderhalf jaar, er bij Inaya ineens "een belletje ging rinkelen". Ze had een stageplek gevonden en kwam elke dag naar school. Daarop vroeg de begeleider: wat maakt nou dat je bent veranderd? Inaya gaf aan dat het gevoel dat iemand echt in haar geloofde en niet heeft losgelaten doorslaggevend is geweest. Ondanks dat ze afspraken niet nakwam.

Volgens de mentor had Inaya niet eerder in het leven een succeservaring meegemaakt. Voor veel studenten is het daarom van belang die succeservaringen te ervaren tijdens het Entree-jaar. Dit bevordert hun zelfvertrouwen en vertrouwen in begeleiders. Na twee jaar is Inaya naar niveau 2 uitgestroomd.

“

En anderen moet je echt gewoon een halfjaar lang bellen bij het ontwaken dan zeg ik: ben je al wakker? Jij komt nu je bed uit. Niet op snoozen drukken, niet teruggaan. Dus dat is al hele intensieve begeleiding. Maar, dan op een gegeven moment word je zelf gebeld, een halfjaar later. Mevrouw, ik ben al wakker, hoor. U hoeft me niet te bellen. O, yes!

Praktijkbegeleider

2.2 Kenmerken van passende begeleiding bij specifieke begeleidingsdoelen

Naast algemene kenmerken van passende begeleiding zijn er kenmerken van begeleiding gericht op een van de drie begeleidingsdoelen: begeleiding bij persoonlijke problematiek, loopbaanoriëntatie en vakoverstijgende taken.

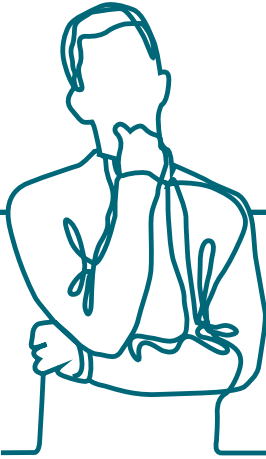
Kenmerken van passende begeleiding bij persoonlijke problematiek

Begeleiding op persoonlijke problematiek bij Entree-studenten vraagt dat er speciale aandacht uitgaat naar de persoonlijke situatie van de student die de studie en stage bemoeilijkt. Moeite doen om de student al direct bij de kennismaking te leren kennen, is daarom nodig.

ROC's werken samen met verschillende interne begeleiders en externe partijen, zoals de reclassering en het Jongerenloket. Omdat de ROC's samenwerken met zorgmedewerkers en specialistische ondersteuners, richten praktijkbegeleiders hun aandacht vooral op het signaleren van mogelijke problematiek van studenten, en op het stimuleren van de student om samen met de begeleider vanuit school ondersteuning te zoeken.

“

Je houdt je er toch indirect mee bezig, want je hoort het aan. Het is niet een begeleidende rol, maar meer een adviserende rol van, misschien moet je het met de school bespreken, misschien kun je dit en dat doen...

Praktijkbegeleider

”

Voor de begeleiding van persoonlijke problematiek is het van belang dat een begeleider uitgaat van een gelijkwaardige relatie met een student; empathie toont en de autonomie van de student respecteert.¹³

Begeleidingskenmerken die bij persoonlijke problematiek met name van belang zijn:

- het opbouwen van een gelijkwaardige relatie;
- oprechte interesse laten zien;
- een zorgzame en respectvolle houding tonen;
- gevoel van verbondenheid bevorderen.

Kenmerken van passende begeleiding bij loopbaanoriëntatie en loopbaanvaardigheden

De begeleiding bij loopbaanoriëntatie en loopbaanvaardigheden op de stageplek krijgt vorm door ervoor te zorgen dat studenten met verschillende aspecten van het werk ervaring opdoen en door voor afwisseling in taken te zorgen. Begeleiding bij loopbaanoriëntatie en loopbaanvaardigheden gebeurt op school door met studenten korte en langere termijn doelen en benodigde stappen te verkennen. Een kenmerk van passende begeleiding is te focussen op talenten en kwaliteiten van studenten.

Studenten en begeleiders hebben niet altijd eenzelfde beeld van talenten en kwaliteiten van studenten. Studenten hebben soms dromen of verwachtingen van een loopbaan die docenten niet reëel of haalbaar achten. In plaats van te zeggen dat een toekomstwens niet haalbaar is, kunnen begeleiders studenten beter helpen de haalbaarheid van dromen inzichtelijk te maken, bijvoorbeeld door samen de benodigde stappen te verkennen.

Bij de begeleiding van loopbaanoriëntatie en loopbaanvaardigheden zijn de volgende begeleidingskenmerken met name van belang:

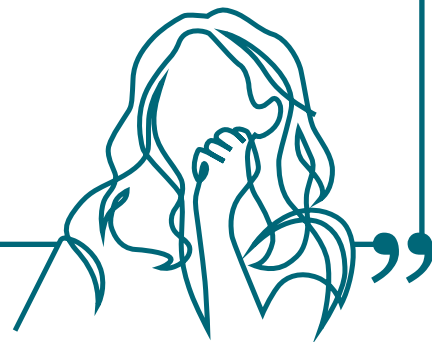
- reflecteren met studenten op hoe taken zijn uitgevoerd;
- het kunnen ervaren van verschillende aspecten van het werk;
- het verkennen van korte en langere termijn doelen en benodigde stappen;
- focussen op talenten en kwaliteiten.

“

De doelen zijn er in ieder geval op gericht om de student zoveel mogelijk van het werk te laten zien. Dat ze een goed beeld krijgen van wat voor organisatie, wat voor een bedrijf is dit?

Praktijkbegeleider

Kenmerken van passende begeleiding bij vakoverstijgende taken

Om vakoverstijgende taken te kunnen uitvoeren, hebben Entree-studenten begeleiding nodig die zich richt op basale sociale en communicatieve vaardigheden. Belangrijk in de begeleiding hierbij is het expliciet maken van verwachtingen van begeleiders aan studenten zoals het op tijd komen, je aan de afspraken houden, bellen als je ziek bent, en het groeten van collega's bij binnenkomst.

Het bevorderen van ervaringsleren op de werkplek draagt bij aan het aanleren van vakoverstijgende taken.¹⁴¹⁵ Ondersteunend hierbij is als studenten dat via kleine stapjes mogen doen. Daarbij is het belangrijk dat studenten succeservaringen kunnen opdoen maar ook fouten mogen maken. Een veilige en stimulerende praktijkleeromgeving is daarbij essentieel.¹⁶

Bij de begeleiding van vakoverstijgende vaardigheden doen de volgende begeleidingskenmerken er het meest toe:

- bevorderen van ervaringsleren op de werkplek;
- zelfstandigheid stimuleren door kleine stapjes;
- succeservaringen vieren en fouten mogen maken;
- een veilige en stimulerende praktijkleeromgeving bieden.

Wij willen ook niet dat stukje verantwoordelijkheid in één keer naar ze toe gooien, maar we willen wel dat ze het over een aantal maanden, dat ze wel dat stukje verantwoordelijkheid krijgen. Want ze moeten toch op een gegeven moment ook gewoon zelf aan de bak, gaan werken en dan krijgen ze ook geen begeleiding

Praktijkbegeleider

3. Kenmerken van passende interprofessionele samenwerking

De wijze van samenwerking tussen de professionals die Entree-studenten begeleiden, heeft invloed op de kwaliteit van de individuele begeleiding van de student. De samenwerking bepaalt daarom mede in hoeverre het begeleidingsdoel wordt bereikt, d.w.z. in hoeverre Entree-studenten goed worden voorbereid op hun vervolgstap. Op www.hr.nl/KansrijkeEntree is de Checklist Samenwerking te downloaden.

3.1 Vormen van samenwerking

Er zijn drie vormen van samenwerking te onderscheiden. De eerste vorm betreft samenwerking *tussen* onderwijs- en praktijkbegeleiders. Deze is van het grootste belang voor de dagelijkse begeleiding van de student tijdens de stage om ervoor te zorgen dat deze in aantal stage-uren en in kwalitatief opzicht voldoet. Het primaat van de samenwerking ligt altijd bij de school die de voornaamste verantwoordelijkheid draagt voor de student en de spil vormt bij alle interne en externe contacten met het formele en informele netwerk van een student. Onderwijsbegeleiders zien erop toe dat de student zich ontwikkelt op de vereiste houding en vaardigheden. Praktijkbegeleiders van leerbedrijven werken in principe alleen samen met de mentor of BPV-er en niet met andere professionals bij de begeleiding van studenten. Praktijkbegeleiders hebben wel een signalerende functie naar school als zij problemen constateren bij of met de student.

De tweede vorm is samenwerking *binnen* het onderwijs tussen de mentor en andere professionals. Elke klas heeft een vaste mentor. In klassen waar de methoediek Klas als Werkplaats (KAW) wordt ingezet, werkt de mentor nauw samen als duo met een zorgmedewerker (gedetacheerd werkt vanuit een zorginstelling). Bij lichtere of beginnende problemen wordt ook wel samengewerkt met peercoaches, vaak hbo-studenten, die qua leeftijd en leefwereld dichtbij de Entree-studenten staan. Naast peercoaches betreft de mentor of zorgmedewerker soms ook het informele netwerk (ouders, familie, vrienden) van studenten wanneer dit kan helpen voor de aanpak van de problematiek.

Als de inzet van de mentor, KAW-er of peercoach niet volstaat en er sprake is van zwaardere problematiek, wordt interne of externe specialistische hulp of begeleiding ingeroepen. Dit vormt de derde vorm van samenwerking. De regie gaat over van de mentor naar het Entree-zorgteam (schoolmaatschappelijk werk, sociaal verpleegkundige, zorgmedewerkers) dat over expertise en tijd beschikt om studenten met zorgvragen te ondersteunen.

Het zorgteam heeft een vrijblijvender rol jegens de student dan de mentor, er is meer speelruimte in het zoeken naar een oplossing. De mentor moet veeleisender zijn over het aantal gemaakte stage-uren en de BPV-opdrachten met het oog op diplomering. De samenwerking tussen mentor en het zorgteam is hierbij essentieel; de mentor kan niet alles zelf, uit tijdgebrek maar ook uit zelfbescherming. De samenwerking tussen de mentor met het zorgteam wordt bovendien als effectiever voor de student gezien, omdat het zorgteam externe specialistische zorg kan inschakelen, zoals een psycholoog. Daarnaast werkt het zorgteam samen met een scala aan externe partijen zoals leerplicht, reclassering, begeleid wonen en jongerenwerkers.

De Entree-zorgcoördinator bepaalt welke hulp passend is. Via het zorgteam strekt de samenwerking zich dan uit tussen Entree en externe professionals.

3.2 Kenmerken van samenwerking

Passende samenwerking tussen professionals die Entree-studenten begeleiden heeft zes hoofdkenmerken die variëren van een praktisch tot meer wezenlijk niveau: samen optrekken; aansluiten bij de leerbehoeftes en interesses van studenten; afstemming over de pedagogische aanpak; informeren en uitwisselen en afspraken over regie en verantwoordelijkheid.

Tabel 3. Kenmerken van passende samenwerking

Kenmerken passende samenwerking	Toelichting
Informereren	Elkaar op tijd én voldoende informeren over voortgang en eventuele belemmeringen via vaste contactmomenten en informeel contact. Een beperkt aantal sleutelfiguren en een stabiele kern van begeleiders draagt bij aan snelle en effectieve communicatie.
Vormen van een gedeeld beeld	Een gedeeld beeld van de student onder de betrokken begeleiders is nodig voor een passende (pedagogische) aanpak op stage en school. De student beslist welke informatie deze wil delen met de begeleiders over persoonlijke omstandigheden die de studie of stage kunnen beïnvloeden, bijvoorbeeld via een zelfgeschreven handleiding.
Aansluiten bij leerbehoeften en interesses student	Nagaan via inbreng van zowel student, praktijkbegeleider als mentor of de stageplek aansluit bij de behoeften en interesses van de student en of de begeleiding passend is. Doel is dat de student zo ruim mogelijke leerervaringen kan opdoen.
Pedagogische aanpak	Overleggen over de pedagogische aanpak en begeleidingsstijl die de begeleiders aanhouden, waarbij het belang van de student altijd voorop staat. Bespreken van elkaars verwachtingen over studentprestaties en -gedrag.
Regie en verantwoordelijkheid	Verhelderen wie welke taken en rollen in de begeleiding vervult. Afspreken wie de regie voert, wie welke beslissingen neemt, wie het initiatief neemt en wie de eindverantwoordelijkheid draagt. Dit ook met de student bespreken.
Deskundigheid	Bespreken en benutten van elkaars kennis en expertise over de Entree-studentendoelgroep, respecteren van elkaars verschillende blik. Waar nodig inschakelen van interne of externe experts en/of betrekken van personen uit andere disciplines.

Informereren

Passende samenwerking tussen begeleiders binnen het onderwijs en praktijkbegeleiders van leerbedrijven en tussen de diverse begeleiders binnen het onderwijs (mentor, zorgmedewerker, BPV-er) wordt gekenmerkt door goede communicatie: persoonlijk contact en bereikbaarheid. Tijdige informatievoorziening is een sleutel voor succes bij de samenwerking. Afspraken tussen begeleiders over wanneer zij onderling (persoonlijk) contact hebben helpt daarbij. Ook informeel contact, bijvoorbeeld via WhatsApp, helpt om elkaar snel te vinden.

“

Het is gewoon belangrijk dat we met elkaar schakelen. Dus communicatie heeft voor mij echt prioriteit. Als er wat gebeurt, als dingen opvallend worden, als een student vaak te laat komt, dan koppel ik dat natuurlijk terug.

Onderwijsbegeleider

Openheid, eerlijkheid en duidelijkheid kunnen zorgen dat de samenwerking effectiever is. Vooral als zich moeilijkheden voordoen is dit nodig. Een beperkt aantal sleutelfiguren en een stabiele kern van begeleiders is daarbij ondersteunend.

Vormen van een gedeeld beeld

Om studenten passend te begeleiden, is een gedeeld beeld van de student onder de betrokken begeleiders nodig. Hiervoor kan het nodig zijn dat betrokken begeleiders weet hebben van persoonlijke problematiek van een student die de stage kan beïnvloeden. De student beslist welke informatie deze wil delen met de begeleiders over persoonlijke omstandigheden die de studie of stage kunnen beïnvloeden. Een student kan dit zelf delen door bijvoorbeeld een handleiding te schrijven over zichzelf¹⁷ of dit in een driegesprek met de betrokken begeleiders te bespreken. De onderwijsbegeleider en praktijkbegeleider ontwikkelen zo een gedeeld beeld van wat een student graag wil, wat een student kan en met welke omstandigheden zij eventueel rekening moeten houden.

Casus: Korte lijntjes tussen school en stage

Het is maandagochtend en stagebegeleider Melissa is vandaag extra vroeg naar het restaurant gekomen om de nieuwe stagiaire Marije op te vangen.

Melissa heeft nog even getwijfeld of ze Marije wel zou aannemen na een hele geschiedenis over haar gehoord te hebben, maar zij kan mentor Harold moeilijk iets weigeren. Als hij naar haar komt met zo'n verzoek is hij meestal ten einde raad.

De begeleiders hebben een gedeeld beeld van de student

De mentor heeft de praktijkbegeleider vooraf ingelicht over eerdere stage-ervaringen, waarbij de student is weggestuurd. De student kwam vaak te laat, bleef soms zonder opgave van reden weg, gedroeg zich onverschillig of gaf haar begeleiders een grote mond. Ook had zij meermalen ruzie met klanten en begeleiders. Omdat de mentor het zwaar inzag gezien de eerdere stage-ervaringen en om een nieuwe stage toch mogelijk te maken, voelde deze zich genoodzaakt de praktijkbegeleider vooraf te informeren. Daarbij probeerde hij enerzijds de privacy van de student zo min mogelijk aan te tasten en anderzijds te zorgen voor een gedeeld beeld van de student met de praktijkbegeleider.

Melissa vindt dit type stagiaire wel een uitdaging en Harold weet dit. Het is soms lastig een passende stageplek te vinden voor studenten. Het gaat vaak meer om de klik tussen stagebegeleider en de stagiaire dan de werkzaamheden en dat is niet altijd te voorspellen. Een goed contact tussen mentor en leerbedrijf is dan belangrijk om in te schatten of de stagiaire de juiste begeleiding kan krijgen. Zeker wanneer het gaat om studenten die veel negatieve ervaringen hebben met stageplekken.

De begeleiders informeren elkaar en hebben korte lijntjes

Zoals verwacht verschijnt Marije de eerste dag niet op stageplek. Melissa ontvangt een appje waarin staat 'ik heb de metro gemist, ik ga het niet redden, sorry. Dit gaat hem niet worden.' Een half uur later weer een appje 'sorry ik kom helemaal niet meer, ov-kaart kwijt. Daarna weer een appje 'laat maar, zoek maar iemand anders'. 'Jullie hoeven mij niet meer'. 'Ik zoek een andere stage'. 'Bedankt, fijne dag, doe!' Melissa zucht, tja. Dit was natuurlijk te verwachten. Maar hier komt Marije niet zomaar mee weg, denkt ze. Dit pikt ze niet. En ze besluit direct actie te ondernemen. Ze belt mentor Harold en vertelt hem wat Marije haar heeft geappt.

Ze legt hem ook uit dat ze niet van plan is de stagiaire te laten gaan en vraagt hem haar het telefoonnummer van Marije te geven. Ze legt uit dat ze contact wil opnemen met Marije en haar vertellen dat ze haar de eerstvolgende maandag gewoon weer verwacht. Harold is opgelucht dat Melissa Marije nog een kans wil geven. Hij belooft deze week ook nog even met Marije te gaan praten en haar uit te leggen dat dit een stageplek is die niet zomaar opgeeft en dat ook hij verwacht dat ze daar aan de slag gaat. Wat Melissa prettig vindt in de samenwerking met Harold is dat ze hem makkelijk kan bereiken wanneer er zich problemen voordoen met stagiaires en dat ze samen optreden naar de studenten toe.

Aansluiten bij de leerbehoeften en interesses student

Om studenten te plaatsen bij geschikte praktijkbegeleiders is vooraf afstemming tussen student, school en het leerbedrijf nodig. In gesprekken tussen student, BPV-begeleider en praktijkbegeleider komt aan bod in hoeverre de stageplaats, de begeleiding, en werkzaamheden aansluiten bij de interesses en leerbehoeften van de student om zo ruim mogelijke leerervaringen mogelijk te maken. Bij een match is er op verschillende momenten contact tussen onderwijsbegeleiders, praktijkbegeleiders en de student over de voortgang van de student. Zo is er een startbijeenkomst om de student te introduceren bij de stage, gevolgd door een tussen- en een eindevaluatie waarin de ontwikkeling van de student centraal staat.

Ik kies dan wel echt begeleiders binnen ons bedrijf waarvan ik weet, die staan ook echt open voor een stagiaire en die zullen ook wel gewoon vriendelijk zijn en ook een stagiaire misschien ook wel even aanspreken als iets niet goed gaat. Dus daar ben ik wel vrij kritisch op. Dus eigenlijk op die manier kijken we naar welke plekken we daarvoor kiezen. En soms is het een match en soms geen match maar dat is wel altijd even spannend aan het begin..

Praktijkbegeleider

Pedagogische aanpak

Passende samenwerking vraagt om afstemming over de pedagogische aanpak en begeleidingsstijl van de begeleiders, waarbij het belang van de student voorop staat. Afstemming over de pedagogische aanpak zorgt voor een gevoel van continuïteit en vertrouwen voor de student.

Het afstemmen van een pedagogische aanpak tussen betrokken begeleiders houdt in dat begeleiders met elkaar bespreken welke verwachtingen ze hebben over studentprestaties en -gedrag, wat te doen bij onvoldoende leerprestaties en de gevolgen van niet nakomen van afspraken van een student. Ook het met elkaar bespreken waar de eigen grenzen en die van de ander liggen in bejegening van de student horen bij het afstemmen over de pedagogische aanpak: hoeveel kansen wil je bieden, hoe streng of meegaand wil je zijn enz. Hierdoor kunnen begeleiders consistentie bieden in termen van regels en verwachtingen.

... samen met de school hebben we dus huisregels gemaakt voor de studenten. Een aantal standaard huisregels. Op tijd zijn en geen telefoon als je bij een cliënt bent. Gewoon dat soort standaard dingen. Je krijgt drie kansen bij ons. De eerste keer als je er niet aan houdt dan krijg je een waarschuwing. De tweede keer gaan we op gesprek. De derde keer krijgen we een officieel gesprek, echt een officiële waarschuwing vanuit school.

Praktijkbegeleider

Casus: Stille rondom Carlo

Carlo is een jongen die het prima doet bij zijn leerbedrijf. Zijn stagebegeleider Koos is tevreden, want Carlo komt op tijd, gaat goed om met de collega's en levert goed werk af. Op een dag vraagt hij of hij thuis mag lunchen in plaats van met de collega's samen op het werk, wat ze normaal altijd doen. Hij kan makkelijk op en neer met zijn auto. Koos vindt het eigenlijk niet de bedoeling, maar vindt het oké als Carlo maar weer op tijd terug op stage is. Maar Carlo komt niet terug. Die middag niet, en daarna ook niet meer.

**Aansluiten bij leer-
behoefte en interesses
student kan een
mismatch voorkomen**

Het leerbedrijf was blij met Carlo, maar Carlo zelf was er niet zo blij. Hij vindt het werk eigenlijk niet leuk, maar vindt het moeilijk dat op zijn stage te zeggen. Op school praat hij met zijn mentor en vertelt dat hij erg twijfelt over zijn studiekeuze. Kan hij niet beter een andere opleiding gaan volgen? Die beslissing valt al vrij snel en Carlo stopt met zijn stage.

**Elkaar tijdig en volledig
informerend draagt bij aan
een gedeeld beeld**

Koos vraagt zich na die eerste middag af waar Carlo is gebleven. Hij heeft geen idee wat er gebeurd is. Hij ziet Carlo niet terug en hoort ook niks meer van hem. Omdat Carlo maar wegblijft, denkt Koos dat er op school wel een pittig gesprek met Carlo is gevoerd, door zijn mentor of iemand anders. Maar weten doet hij dat niet, want ook van school hoort hij niks. Als Koos er een paar dagen later naar vraagt aan school, hoort hij dat Carlo het werk niet leuk vond en dat hij van opleiding is gewisseld.

Dit soort dingen maakt het gesprek met school voor Koos lastig, want school is zo'n andere omgeving, dat is niet te vergelijken. Soms gaat de school wel een beetje te gemakkelijk om met bepaalde dingen, naar zijn idee. Terwijl de samenwerking tussen school en bedrijf volgens hem prima kan verlopen. Dat een student toch voor een andere opleiding kiest, dat kan natuurlijk. Een mismatch is niet altijd te voorzien. Maar dat hoor je toch te laten weten? Als school, en ook als student? En de school moet er toch achterheen dat de student dat laat weten? Elkaar op de hoogte brengen en houden is immers niet alleen professioneel gedrag, het is ook van belang om de motivatie van student, mentor én stagebegeleider te behouden.

**Afspraken over regie en
verantwoordelijkheden
bevorderen heldere
communicatie**

Koos vindt ook dat school snel zegt dat ze niks kunnen afdwingen. Want er zijn toch ook afspraken die gemaakt worden tussen student, school en stage? Stage is uiteindelijk wel onderdeel van de opleiding. Dit soort dingen ergeren Koos. Hij heeft daardoor het gevoel dat het moeilijk is om met school op één lijn te komen over een aanpak. Een gesprek als: Goh, ik heb dit meegemaakt, en hoe gaan jullie daarmee om? Dat ga je dan niet snel aan. Maar achteraf gezien heeft hij er wel spijt van dat hij, behalve met de student, niet ook afspraken heeft gemaakt met school over beslissingen en verantwoordelijkheden en dat hij zijn verwachtingen over de samenwerking niet heeft uitgesproken.

“

Waar het weleens misgaat, is als je van tevoren op een stageplek niet goed hebt verteld van: wat zijn de verwachtingen vanuit school? En niet alleen, wat verwachten wij van jullie, maar ook: wat verwacht jij als praktijkbedrijf van ons, wat verwacht je van mij als mentor?

Onderwijsbegeleider

Regie en verantwoordelijkheid

Een succesvolle samenwerking tussen stagebedrijf en school vereist een duidelijke afstemming van de rollen en verantwoordelijkheden met betrekking tot de begeleiding van studenten tijdens de stageperiode. De praktijkbegeleider speelt een essentiële rol bij het bevorderen van ervaringsleren in een authentieke leeromgeving en is verantwoordelijk voor relevante taken voor studenten, het bieden van begeleiding en het evalueren van de prestaties van de student. De onderwijsbegeleiders zijn verantwoordelijk voor het vaststellen van leerdoelen en het monitoren van de voortgang van de student. Ook zijn onderwijsbegeleiders verantwoordelijk voor het bieden van extra ondersteuning of het doorverwijzen naar specialistische zorg indien dat nodig is. Door deze rollen en verantwoordelijkheden helder te definiëren en te communiceren, kan een samenwerking tot stand komen die de begeleiding van studenten ten goede komt.

... Jeugdzorg, Leerplicht, GGD, Veilig Thuis, huiselijk geweld, schulden, alles wat het leefgebied kan dragen daar werken we mee samen. We hebben ook contact met de wijkteams.

Onderwijsbegeleider

Deskundigheid

Bij de begeleiding van Entree-studenten kan het nodig zijn experts uit andere disciplines te raadplegen of daarmee samen te werken. Het kunnen begrijpen en waarderen van elkaars expertise en professionele rollen zijn van belang bij interprofessionele samenwerking. Door het uitwisselen van kennis en expertise over de doelgroep kunnen begeleiders inzicht krijgen in elkaars vakgebieden en expertise. Dit kan plaatsvinden via gesprekken met elkaar of door gezamenlijke bijeenkomsten. Hierdoor kunnen begeleiders elkaars kennis en expertise benutten en een gemeenschappelijk begrip ontwikkelen over de begeleiding van Entree-studenten.

4. Aan de slag

Een handreiking is niet alleen om te lezen, maar om iets mee te doen. Aan de slag dus voor een Kansrijke Entree! We hebben samen met de praktijk verschillende tools ontworpen die bijdragen aan passende begeleiding van Entree-studenten en de samenwerking tussen begeleiders. Via de site www.hr.nl/KansrijkeEntree zijn deze tools (en instructiemateriaal) te downloaden. Deze tools zijn door een aantal begeleiders getest. De citaten laten hun waardering voor de tools zien.

Als ik dit eerder had gehad, was het makkelijker geweest

De checklist is zeker aan te bevelen voor nieuwe collega's

Het is een echt geheugensteuntje

De checklist heeft mij vooral geholpen bij het reflecteren en bewust worden van mijn eigen handelen

Veel dingen weet je wel maar je merkt achteraf dat je het toch niet doet

- *Keuze uit verschillende tools voor begeleiders in stagebedrijven en in het onderwijs*
- *Direct inzetbaar om jezelf te verbeteren als begeleider*
- *Individueel te gebruiken, in duo's of bij professionaliseringsactiviteiten*
- *Bruikbaar voor, tijdens en na begeleidingsgesprekken*
- *Behulpzaam bij de uitvoering van begeleidingstaken én bij voorbereiding en reflectie daarop*

A checklist for individual guidance, consisting of four rows. Each row has a checkmark in a teal box on the left and a horizontal line on the right for notes.

Checklist Individuele begeleiding

Waar let je op als jij een Entree-student in jouw bedrijf of op school begeleidt? Wat doe je wel en wat liever niet? Hoe spreek je de student aan?

Gebruik de Checklist Individuele Begeleiding om de kwaliteit van jouw begeleiding op stage of op school te waarborgen. De checklist begeleiding kan voorafgaand aan een gesprek gebruikt worden, tijdens een gesprek of na afloop van een gesprek. Vooraf kan de checklist behulpzaam zijn om te checken waar je (meer) aandacht aan wilt besteden. Tijdens het gesprek kan de checklist als hulpmiddel dienen om niets te vergeten. Na afloop van een gesprek kan de checklist helpen om te reflecteren op de inzet als begeleider.

A checklist for collaboration, consisting of four rows. Each row has a checkmark in a teal box on the left and a horizontal line on the right for notes.

Checklist Samenwerking

Passende begeleiding en daarmee ook het succes van de Entree-student hangt mede af van de samenwerking tussen verschillende begeleiders. Gebruik de Checklist Samenwerking en ga na aan welke samenwerkingsaspecten jij als begeleider genoeg aandacht geeft en waar dit beter kan. De Checklist Samenwerking kan ook gebruikt worden om met elkaar in gesprek te gaan: om jullie gezamenlijke opdracht voor een Kansrijke Entree voor jezelf, voor elkaar en voor de Entree-student effectief uit te voeren. Tijdens het gesprek kan de checklist als hulpmiddel dienen om niets te vergeten. Na afloop van een gesprek kan de checklist helpen om met de collegabegeleider te bespreken of er een gezamenlijk beeld is van een student en om afspraken te maken aan de hand van het gesprek.

A checklist for peer feedback, consisting of four rows. Each row has a checkmark in a teal box on the left and a horizontal line on the right for notes.

Gespreksleidraad collegiale feedback

Begeleiding van Entree-studenten kan intensief zijn en begeleidingsgesprekken kunnen je nog enige tijd daarna blijven bezighouden. Het kan prettig zijn daarover in gesprek te gaan met een collega-begeleider. De gespreksleidraad collegiale feedback helpt bij het voeren van reflectieve gesprekken met elkaar over ervaringen in het begeleiden van studenten, op school en op de stageplek. Het doel is dat deze manier van uitwisselen aanzet om vanuit verschillende perspectieven te kijken, bijdraagt aan reflectie op begeleidingssituaties, en samenwerking en kennisuitwisseling bevordert.

Casussen

In een aantal beschreven casussen (deels ook te vinden in deze handreiking) komen kenmerken van passende begeleiding en samenwerking terug. Deze casussen vormen verdiepend materiaal ter informatie en inspiratie. Het biedt startende begeleiders een beeld van wat de begeleiding van deze studenten inhoudt, en meer ervaren begeleiders inspiratie hoe hun handelen te verbeteren of te veranderen.

Verder lezen

BPV-Handboek voor de begeleiding van mbo-studenten met een extra ondersteuningsbehoefte

Een handboek voor begeleiders van studenten tijdens de BPV. Het handboek gaat in op wie de studenten met een ondersteuningsvraag zijn en welke professionals hen ondersteunen voor, tijdens en na de BPV. Per fase zijn informatie, stappen, aandachtspunten, tips en praktische/inspirerende instrumenten genoemd om deze studenten zo goed mogelijk te begeleiden. Naast de beschrijving van de verschillende rollen en taken van de professionals wordt tevens ingegaan op hoe maatwerk georganiseerd kan worden. De handreiking geeft tevens inzicht in relevante wet- en regelgeving, terminologie, afkortingen, handige links en geraadpleegde literatuur.

<https://ecio.nl/publicaties/bpv-handboek-voor-de-begeleiding-van-mbo-studenten-met-een-extra-ondersteuningsbehoefte/>

Handreiking 'Omgaan met geldzorgen van mbo-studenten'

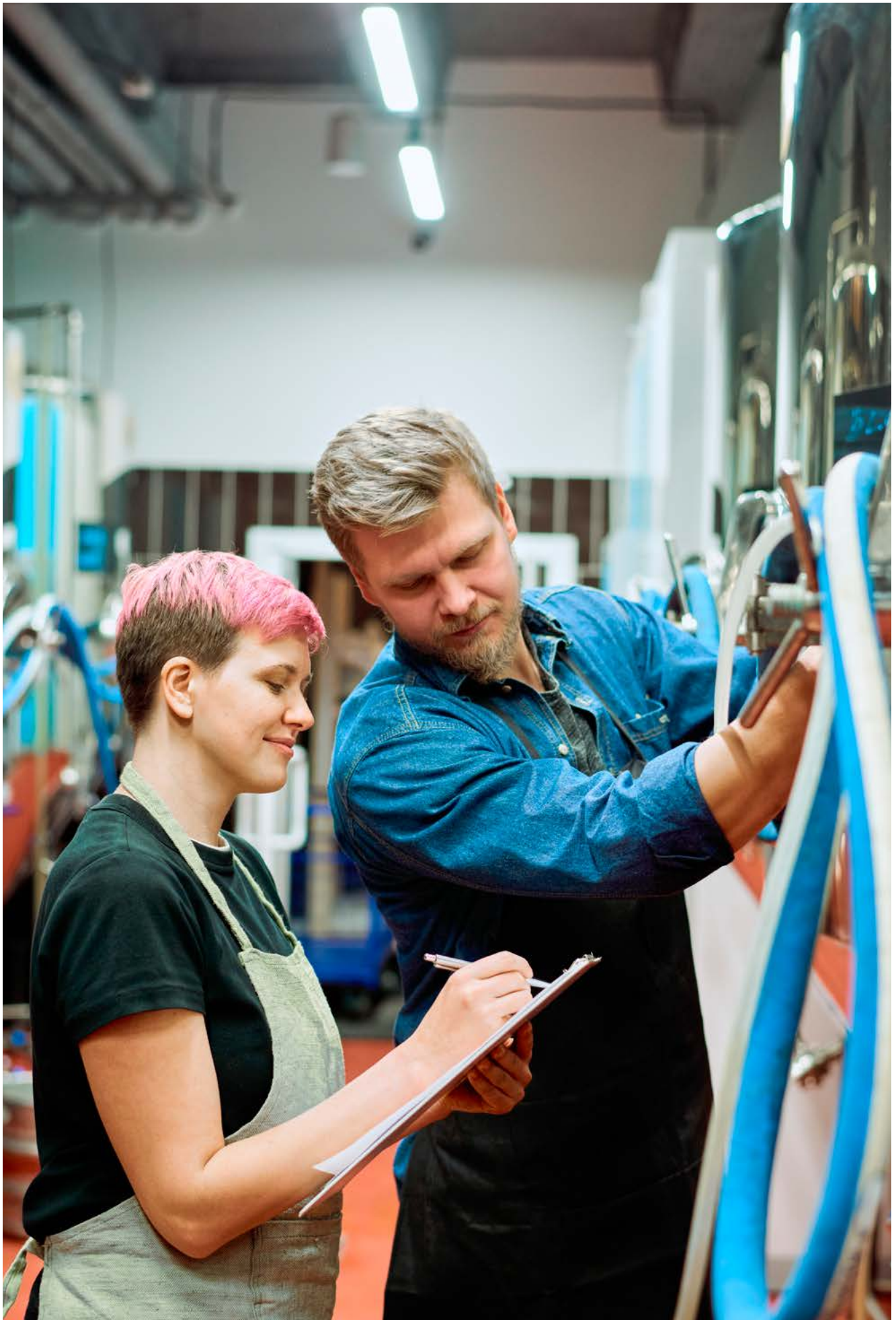
De handreiking biedt tien concrete werkwijzen voor professionals in het mbo en hanteert dezelfde SOS-aanpak als eerder opgeleverde handreikingen uit deze serie: signaleren, ondersteunen en stimuleren. Omdat er grote verschillen zijn in de organisatie, beroepsrichtingen en niveaus van de opleidingen, de studentpopulatie en het al gerealiseerde beleid ten aanzien van geldzorgen, zijn de werkwijzen zo ontworpen dat ze naar wens op maat te maken zijn. Veel opleidingen hebben al beleid en goede praktijken ontwikkeld over het voorkomen van en omgaan met geldzorgen en armoedeproblematiek van hun studenten. Deze handreiking onderbouwt en ordent de al bestaande werkwijzen tot een complete set. Zo biedt het professionals de gelegenheid de eigen aanpak tegen het licht te houden en desgewenst op maat aan te scherpen of uit te breiden.

<https://alliantiekinderarmoede.nl/nieuws/nieuwe-handreiking-om-gaan-met-geldzorgen-van-mbo-studenten-gepubliceerd/>

Succesvolle aanpakken voor mbo studenten in kwetsbare posities

Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) en het Expertisecentrum beroepsonderwijs (ECBO) hebben vijf integrale aanpakken bij mbo-instellingen onderzocht gericht op een succesvolle doorstroom naar arbeid of vervolgonderwijs en ter voorkoming van voortijdig schoolverlaten. Via onderstaande website zijn deze vijf aanpakken te lezen, alsook het onderzoeksrapport.

<https://www.nji.nl/verbinding-onderwijs-en-jeugdhulp/succesvolle-aanpakken-in-het-mbo>

Noten

1. Christoffels, I., & Baay, P. (2016). De toekomst begint vandaag: 21ste-eeuwse vaardigheden in het beroepsonderwijs. ECBO Expertisecentrum Beroepsonderwijs. Geraadpleegd van <https://ecbo.nl/onderzoekspublicatie/de-toekomst-begint-vandaag/>
2. MBO-raad (2023). *Studiesucces van mbo entreestudenten*. Cijfers en feiten. Geraadpleegd van <https://www.mboraad.nl/publicaties/rapport-studiesucces-entreestudenten>
3. Onderwijsinspectie (2018). *Themaonderzoek Entreeopleidingen. Inventariserend onderzoek naar het loopbaanperspectief van de entreestudent*. Geraadpleegd van <https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/rapporten/2018/06/27/themaonderzoek-entreeopleidingen>
4. Er is keuze uit de volgende entreeopleidingen: Assistent bouwen, wonen en onderhoud; Assistent dienstverlening en zorg; Assistent horeca, voeding of voedingsindustrie; Assistent installatie- en constructietechniek; Assistent logistiek; Assistent mobiliteitsbranche; Assistent plant, dier en (groene) leefomgeving; Assistent procestechniek; Assistent verkoop/retail.
5. MBO-raad (2023)
6. Onderwijsinspectie (2018)
7. Meng, C., Bles, P., Veth, J., Huijgen, T., & Levels, M. (2017). *Schoolverlaters tussen onderwijs en arbeidsmarkt 2016*. ROA. ROA Reports No. 007 <https://doi.org/10.26481/umarep.2017007>
8. Van Dijk, D. (2019). *Ontwikkelen van 21ste -eeuwse vaardigheden bij laag-opgeleide jongeren*. Geraadpleegd van <https://www.sia-projecten.nl/project/ontwikkelen-van-21ste-eeuwse-vaardigheden-bij-laag-opgeleide-jongeren>
9. Van de Ven, H., Donker, A., Wesseling, W., van de Haterd, J., de Jong, E., Metwally, L., & van As, A. (2023). *Succesvolle aanpakken voor mbo-studenten in een kwetsbare positie*. (Onderzoeksverslag). Nederlands Jeugdinstituut en ECBO. Geraadpleegd van <https://ecbo.nl/onderzoekspublicatie/onderwijstrajecten-mbo-studenten-in-kwetsbare-positie/>
10. Van de Ven et al. (2023)
11. Van de Ven et al. (2023)
12. Van de Ven et al. (2023)
13. Keijzer, R., Van der Rijst, R., Van Schooten, E., & Admiraal W. (2021). Towards emotional responsive mentoring of at-risk students in last-resort programs. *Empirical Research in Vocational Education and Training*, 13:22. <https://doi.org/10.1186/s40461-021-00129-9>

14. Baay, P. E., Christoffels, I., & de Haan, J. (2017). Praktijkvoorbeelden: 21ste-eeuwse vaardigheden in verschillende leeromgevingen. <https://ecbo.nl/wp-content/uploads/sites/3/2017-02-Praktijkvoorbeelden-21ste-eeuwse-vaardigheden-in-verschillende-leeromgevingen.pdf>;
15. Kuijpers, M., & Meijers, F. (2015). *Integreren van leren in school en praktijk*. (Onderzoeksverslag). OOM & A&O. Geraadpleegd van research.ou.nl/ws/portalfiles/portal/8602859/20151028_Integreren_van_leren_in_school_en_praktijk_oktober_2015_Kuijpers_Meijers_.pdf
16. Baay et al. (2017)
17. Mastwijk, H. & van der Ree, Y. (2022). *BPV-Handboek voor de begeleiding van mbo-studenten met een extra ondersteuningsbehoefte*. Ingrado.

